

Datum 4 december 2025

Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland | commissiedebat Vreemdelingen- en
asielbeleid | dinsdag 9 december 2025

VluchtelingenWerk Nederland

Postbus 2894

1000 CW Amsterdam

Telefoon (020) 346 72 00

info@vluchtelingenwerk.nl

www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders asielbeleid,

Ten behoeve van het [commissiedebat Vreemdelingen- en asielbeleid](#) van dinsdag 9 december vraagt VluchtelingenWerk Nederland graag uw aandacht voor onderstaande inbreng en suggesties. Terwijl een aantal partijen onderhandelt over [het nieuw te vormen kabinet](#) benadrukken wij dat de actuele situatie in het asiel- en opvanglandschap zeer nijpend is. Het tekort aan structurele opvangplekken en de lange, [schadelijke wachttijden](#) bij vrijwel alle stappen in de procedures zorgen ervoor dat het systeem niet functioneert.

Zo duurt het ondertussen gemiddeld 82 weken voordat mensen aan de beurt zijn voor het 'nader gehoor' bij de IND en wachten er momenteel 53.000 mensen op een beslissing op hun asielverzoek, waarvan 26.000 meer dan 15 maanden. In het kader van hereniging met (kern)gezinsleden wachten 54.000 erkende vluchtelingen op een besluit, waarvan 31.000 langer dan 15 maanden.

Door het gebrek aan structurele opvang- en huisvestingsplekken is de [druk op Ter Apel](#) hoog. Wij pleiten ervoor dat (onder regie van de minister) gemeenten ook tijdens de kerstperiode plekken aanbieden om ervoor te zorgen dat er voor iedereen een opvangplek beschikbaar is.

Voortdurende nijpende situatie voor ontheemden uit Oekraïne

De situatie voor Oekraïners die naar Nederland komen voor bescherming is zorgelijk¹. Zij melden zich vaak vergeefs voor een opvangplek, en wie geen stabiele verblijfplaats heeft, wordt niet ingeschreven in de BRP en krijgt geen toets van de IND om vast te stellen of zij onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming vallen. Hiermee krijgen zij niet de bijbehorende rechten en mogen zij dus niet werken en zijn ze niet verzekerd: een beroep doen op de zelfredzaamheid van deze Oekraïners om in hun eigen opvang te voorzien is hiermee onmogelijkheid. En hoewel er in de [brief](#) over de actuele situatie asielketen en Oekraïense ontheemden van 26 september jl. staat aangekondigd dat de noodzaak tot het realiseren van nieuwe opvangplekken onverminderd groot is, en dat de ondersteuning vanuit de rijksoverheid voor het realiseren en in stand houden van GOO-plekken wordt voortgezet, is er in plaats van een stijging van het aantal beschikbare opvangplekken juist een lichte daling te zien. Het [aantal plekken](#) is gezakt onder de 97.000. Dat is ver onder de opvangopgave van 109.000 plekken.

Doordat er geen centrale registratie is van de Oekraïners die zich in Nederland melden voor bescherming onder de RTB is er geen duidelijk beeld van de hoeveelheid Oekraïense vluchtelingen die zich in Nederland vergeefs melden voor bescherming. Maatschappelijke organisaties als VluchtelingenWerk en het Rode Kruis moeten elke week wanhopige vluchtelingen te woord staan die bij geen enkele gemeente gehoor krijgen. Regelmatig wordt hun verzoek ook niet conform de [aanmeldroute](#) voorgelegd aan het RCVS of het LCVS. Het ontbreekt de Oekraïners, en maatschappelijke organisaties, aan handelingsperspectief.

¹ Zie ook onze [brief](#) van 26 september jl.

VluchtelingenWerk roept de overheid nogmaals op om de regie te pakken en in samenwerking met de gemeenten voldoende opvangplekken te organiseren voor Oekraïense vluchtelingen, de crux om het huidige opvangprobleem duurzaam aan te pakken. Daarnaast is het noodzakelijk om een beeld te krijgen van de huidige situatie, om te voorkomen dat mensen van de radar verdwijnen. Een centraal registratiesysteem kan hierin een oplossing zijn en dient serieus verkend te worden.

Lange termijnbeleid en het transitiedocument

Op 28 november jl. verscheen de [verzamelbrief](#) opvang Oekraïne over het lange termijnbeleid, en de vergunning voor Oekraïense ontheemden voor als op 4 maart 2027 hun huidige bescherming onder de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) afloopt. Hoewel deze verzamelbrief niet onder de geagendeerde stukken staat, wil VluchtelingenWerk hier al wel een eerste reactie meegeven.

In juni van dit jaar werden reeds contouren geschetst, en vluchtelingen uit Oekraïne, gemeenten en andere uitvoeringsorganisaties keken uit naar deze volgende publicatie. Toch is er ook nu sprake van een tussenstap waarin er nadere contouren worden geschetst, maar er ook grote vragen rijzen over de haalbaarheid (en betaalbaarheid) van de geschetste richting voor het transitiedocument. Deze onzekerheid is meermaals in de brief te lezen, en baart ons zorgen.

In het tijdspad is het van belang dat Oekraïners voldoende tijd hebben om zich goed te oriënteren op het pakket van rechten, plichten en voorzieningen alvorens hen gevraagd wordt om een keuze te maken. En vervolgens dat zij daadwerkelijk gebruik kunnen maken van de rechten, plichten en voorzieningen. Nadere uitwerking volgt pas voor de Voorjaarsnota 2026, maar VluchtelingenWerk maakt zich nu onder andere grote zorgen over de uitwerking van de deeltransities die worden uitgelicht. Met name over de aanpak van opvang naar huisvesting- waarover in de informatie over kosten gemeld wordt dat het zal gaan om zelfredzaamheid, te weten het zelf regelen van huisvesting.

Ook benadrukt VluchtelingenWerk dat terugkeer pas aan de orde komt als de situatie in Oekraïne duurzaam stabiel en veilig is. Een uitwerking van het transitiedocument die slechts gericht is op voorbereiding op terugkeer, bijvoorbeeld zonder de mogelijkheid om (vrijwillig) deel te nemen aan inburgering, doet geen recht aan de mogelijkheid dat vele Oekraïners uiteindelijk in Nederland zullen willen blijven, zoals de verzamelbrief ook onderkent. Ook ontbreekt een analyse van het scenario waarin de uitwerking van het transitiedocument niet op tijd gereed zal zijn met een samenhangend pakket aan rechten, plichten en voorzieningen.

VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over de haalbaarheid van de (deel)uitwerking(en) van het transitiedocument en het tijdspad richting het einde van de RTB in 2027. Het vooralsnog ontbreken van een plan om de overgang van opvang naar huisvesting te realiseren en de suggestie om dit de zelfredzaamheid van de Oekraïner te laten zijn is niet realistisch. De huidige schets van het transitiedocument geeft gemeenten, uitvoeringsorganisaties en natuurlijk Oekraïners zelf niet het zo gewenste perspectief biedt. VluchtelingenWerk hoopt dat uw Kamer het geschetste beleid nog nader zal bespreken.

Invulling rechtsbijstand en juridische *counseling* onder het EU-migratiepact

In de Kamerbrief van 29 september staat beschreven hoe het demissionaire kabinet Schoof legal counseling en rechtsbijstand onder het Pact wil invullen. Dit komt bovenop andere wijzigingen in de asielprocedure die met het Pact worden voorzien, waarvan het afschaffen van het voornemen en de zienswijze het belangrijkste zijn. Zie voor een totaaloverzicht [deze infographic](#). VluchtelingenWerk maakt zich zorgen of de IND in de nieuwe asielprocedure nog tot een zorgvuldig besluit kan komen. Bovendien komt er met legal counseling nóg een taak bij de IND te liggen, terwijl de [IND al vaker heeft gewaarschuwd](#) voor de hoge werkdruk en legal counseling ten alle tijd onafhankelijk zou moeten zijn.

Sinds 2010 is in de Nederlandse asielprocedure gekozen voor een systeem waarin voor het nader gehoor een kennismaking met de advocaat en voorlichting door VluchtelingenWerk plaatsvindt. Dit systeem heeft zich bewezen als (kosten)efficiënt. Door al vanaf de start van de procedure te voorzien in juridische ondersteuning, worden dossiers zo compleet mogelijk bij de IND aangeleverd en komen argumenten zo vroeg mogelijk in de procedure naar voren. Voor de asielzoeker is het prettig dat hij een vertrouwensband kan opbouwen met zijn advocaat en onafhankelijke voorlichting krijgt. De ervaring leert dat de vertrouwensband met een NGO en de advocaat zich later in de procedure uitbetaalt – omdat er beter op aanvragen kan worden beslist. In Denemarken is er ook voor gekozen het huidige systeem met juridische counseling door een ngo te behouden omdat een ander systeem veel duurder zou zijn.

De huidige situatie in de Nederlandse asielprocedure sluit goed aan bij het nieuwe begrip van juridische counseling. De goede elementen van de asielprocedure moeten volgens VluchtelingenWerk dan ook worden behouden. Dat betekent:

- Een onafhankelijke NGO geeft voorlichting en verzorgt de juridische counseling. Hiervoor moeten er fysieke spreekuren zijn op alle locaties waar asielzoekers verblijven;
- Een fysiek kennismakingsmoment met de advocaat vóór het gehoor met de IND. Na het gehoor worden de correcties en aanvullingen door een advocaat met cliënt besproken en ingediend.

Terugkeer naar Syrië

Het demissionaire kabinet heeft de vergoeding voor volwassen asielzoekers en statushouders die willen keren, verhoogd naar 5.000 euro en voor minderjarigen naar 2500 euro. VluchtelingenWerk vindt dit een te vroeg signaal aangezien de situatie in grote delen van Syrië nog onveilig en instabiel is. In delen van het land loopt de spanning op, zoals in de Koerdische regio's en het zuiden, waar veel Druzen wonen. Het geweld verschilt per gebied en verandert van week tot week. De humanitaire situatie in Syrië is bovendien zeer slecht. VluchtelingenWerk benadrukt dat een vrijwillige terugkeer weloverwogen moet gebeuren en niet alleen onder invloed mag staan van een geldprikkel. Voorop staat dat de terugkeer van mensen gebeurt op een veilige en menswaardige manier. Van gedwongen terugkeer kan gezien de veiligheidssituatie in Syrië geen sprake zijn.

Een duurzame terugkeer kan volgens VluchtelingenWerk beter gewaarborgd worden als het kabinet een go-and-see-regeling in het leven zou roepen. Mensen krijgen bij zo'n regeling de kans om ter plaatse te kijken of terugkeer op een veilige manier kan. Tijdens deze regeling moeten statushouders en asielzoekers niet het gevaar lopen dat hun vergunning of aanvraag wordt ingetrokken. Op deze manier kunnen mensen een beter overwogen keuze maken om wel of niet terug te keren.

Positie van Afghaanse vrouwen

De afgelopen tijd heeft de IND [drie Afghaanse vrouwen afgewezen](#) omdat zij zich zouden kunnen schikken naar de leefregels van de Taliban. VluchtelingenWerk is bekend met een voornemen tot afwijzing in de zaak van een vierde Afghaanse vrouw, op dezelfde gronden.

VluchtelingenWerk vindt het onbegrijpelijk dat de IND Afghaanse vrouwen afwijst en wil uitzetten naar Taliban-gebied. Zoals algemeen bekend is de mensenrechtensituatie in Afghanistan na de val van Kabul draconisch. Hoe dit in de praktijk uitpakt was bijvoorbeeld te zien bij de aardbeving dit jaar, waarbij vrouwen niet uit het puin gehaald werden omdat ze niet door mannelijke hulpverleners aangeraakt mochten worden. Het Europees Hof van Justitie bepaalde daarom in oktober 2024 dat de discriminatie van Afghaanse vrouwen door de Taliban zo ernstig en systematisch is, dat het op zich al wordt gezien als een daad van vervolging. De recente beslissingen van de IND klemmen temeer nu Nederland tegelijkertijd samen met Duitsland, Canada en Australië [het Taliban regime wil vervolgen](#) voor schending van het VN-Vrouwenverdrag; het toont een dubbele standaard aan.

VluchtelingenWerk benadrukt dat van Afghaanse vrouwen niet kan worden gevraagd dat zij zich onderwerpen aan de extremistische regels van de Taliban. VluchtelingenWerk roept minister Van Weel op alle Afghaanse vrouwen bescherming te bieden, net als andere Europese landen doen.

Landenbeleid Jemen

VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over het strenge beleid voor mensen op de vlucht uit Jemen. Jemen is erg onveilig door de oorlog en kampt ook met één van de grootste humanitaire crises wereldwijd. We zien dat er steeds vaker afwijzingen komen voor vluchtelingen uit Jemen die in Nederland asiel aanvragen. Uit cijfers van de IND blijkt dat in oktober slechts 17 procent van de asielaanvragen van Jemenieten werd ingewilligd, terwijl dit een jaar geleden nog 78 procent was.

De Raad van State heeft in augustus bepaald dat de overheid beter moet onderbouwen waarom Jemenieten vaak geen asiel krijgen. Vervolgens is er door de overheid een nog strenger landenbeleid gepubliceerd. Voor een aantal provincies wordt erkend dat er een hoge mate van willekeurig geweld is – maar geen uitzonderlijke. Asielzoekers moeten op basis van individuele omstandigheden aannemelijk maken waarom juist zij risico lopen om slachtoffer te worden van geweld. Zelfs als dit lukt geldt er een beschermingsalternatief in de provincies Al Mahra en Hadramaut. Dit betekent dat Jemenieten naar deze provincies gestuurd kunnen worden, omdat het er veilig genoeg zou zijn. Gezien het grote aantal intern ontheemden dat in Jemen in gevaarlijke situaties en slechte leefomstandigheden verkeert, is dit volgens VluchtelingenWerk géén oplossing.

Volgens VluchtelingenWerk doet dit landenbeleid geen recht aan de situatie in Jemen. We roepen op het landenbeleid te herzien. In de beoordeling van Jemenitische asielaanvragen rekening moet rekening worden gehouden met de instabiele veiligheidssituatie en het oplaaiend willekeurig geweld. Burgers die kritiek uiten op de Houthis moeten worden aangewezen als risicoprofiel. Tot slot moeten LHBTI'ers uit Jemen beter worden beschermd.

Kinderen in de asielopvang

In de [brief](#) van de minister van 6 november 2025 wordt erkend dat de omstandigheden voor kinderen op sommige opvanglocaties zorgelijk zijn, maar tevens dat noodopvang noodzakelijk zou blijven zolang de capaciteit onder druk staat. Vanuit onze dagelijkse aanwezigheid op een groot aantal opvanglocaties moeten wij helaas constateren dat deze conclusie geen recht doet aan de realiteit. Momenteel verblijven er circa 8.400 kinderen in noodopvanglocaties (gestegen van circa 6.600 begin dit jaar). Noodopvang is inmiddels geen tijdelijke uitzondering meer, maar een langdurige leefomgeving die structureel tekortschiet.

De recente plaatsing van circa 350 kinderen in de nieuwe noodopvanglocatie in Biddinghuizen laat zien dat het probleem breder is en voort blijft bestaan, mede vanwege het doelgroepenbeleid van gemeenten. Dit terwijl noodopvang ongeschikt is voor kinderen en op gespannen voet staat met de juridische verplichtingen uit de Opvangrichtlijn, het VN-Kinderrechtenverdrag en de uitspraak van het [Gerechtshof Den Haag](#). Het hof oordeelde in 2022 dat de Staat en het COA geen kwetsbare asielzoekers, waaronder kinderen, in (crisis)noodopvang mogen plaatsen tenzij daar aantoonbaar in hun specifieke behoefte kan worden voorzien. Getroffen maatregelen en verbeteringen binnen locaties zijn waardevol, maar per definitie pleisters op een structureel probleem: het ontbreken van stabiele, kleinschalige, kindvriendelijke opvangplaatsen.

Daarnaast constateren wij dat verschillende moties die rechtstreeks zien op de bescherming en ontwikkeling van kinderen in de opvang nog onvoldoende zichtbaar worden uitgevoerd, waaronder structurele psychosociale ondersteuning (motie-Podt), minimale eisen voor opvang (motie-Van Nispen), prioriteit in asielprocedures (motie-Van Zanten), en tijdig informeren van verhuizingen (motie-Piri).

VluchtelingenWerk verwelkomt de aangenomen moties van de Kamer als het gaat om kinderen in de asielopvang, maar zonder consequente uitvoering dreigen ze wederom uitgesteld of afgezwakt te worden. Wij verwijzen tevens naar de verzonden brief namens Werkgroep Kind in azc waarin deze punten nader worden toegelicht.

VluchtelingenWerk roept de Kamer op om in het debat stevig te sturen op concrete naleving (inclusief tijdspad) van de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag, de uitvoering van aangenomen moties, én op structurele verbeteringen die verdergaan dan lokale noodmaatregelen. Dat betekent: afbouw van noodopvang voor kinderen, uitbreiding van kleinschalige en stabiele opvanglocaties, en bindende kwaliteitscriteria voor elke locatie waar kinderen verblijven.

Voorkomen van overlast

In het kader van de [brief](#) van de minister van 2 oktober 2025 over de procesbeschikbaarheidsaanpak wijzen wij graag op recent onderzoek van het WODC en het rapport '[Wat hen beweegt](#)'. In dit onderzoek wordt aandacht gegeven aan de verklarende factoren achter overlastgevend gedrag, op individueel, lokaal en landelijk niveau (ook weergegeven in deze [infographic](#)). Het is van belang om dit bredere beeld niet uit het oog te verliezen. Het geeft namelijk belangrijke aanwijzingen voor *preventieve* oplossingen die helpen overlast te voorkomen. Tijdens een [bijeenkomst](#) van het WODC spraken verschillende (uitvoerings)organisaties en lokaal bestuur hierover met elkaar.

VluchtelingenWerk sluit zich aan bij de bevindingen in dit verslag en vraagt aandacht voor oplossingen in het bredere systeem die bijdragen aan het tegengaan van overlast, waaronder kwaliteit van de opvang en plaatsing die bijdraagt aan sociale cohesie en veiligheid, voorkomen van wachttijden, meedoen vanaf dag één, goede samenwerking in de keten, én aandacht voor goede (psychosociale) ondersteuning.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland